

Жирондисти намагалися знайти компроміс між поміркованими реформами та революційним поривом, але виявилися недостатньо сильними, щоб протистояти натиску радикальних сил. Їхня поразка стала попередженням для інших революцій: надмірний радикалізм може зруйнувати те, що мало б стати основою для нового суспільства.

Незважаючи на трагічний кінець, Жирондисти стали символом боротьби за республіканські ідеали, які згодом відіграли ключову роль у формуванні сучасної французької державності. Їхній досвід нагадує, що революція – це не лише руйнування старого порядку, але й випробування для тих, хто прагне побудувати нове суспільство.

Науковий керівник: Григоренко Дмитро Артурович.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. <https://westudents.com.ua/glavy/60624-3-jirondistska-respublka.html>
2. https://pidru4niki.com/1848052744483/pravo/zhirondistska_respublika
3. http://lsej.org.ua/1_2017/4.pdf

*Мамон Вячеслав Євгенович
бібліотекар першої категорії
сектору рідкісних видань і дисертацій
Наукової бібліотеки
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
аспірант Харківської
державної академії культури*

КАРЛ-ВІЛЬГЕЛЬМ ФОН ЗЕЛЕР: ЗАБУТИЙ ПРЕДСТАВНИК ХАРКІВСЬКОЇ ПРАВНИЧОЇ ШКОЛИ

Вже у XIX сторіччі Харків був важливим центром юридичної освіти та на Юридичному факультеті Імператорського Харківського університету працювало багато видатних правників. На жаль, не персоналії всіх тогочасних професорів включені до книги «Професори Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», через що їх постаті недостатньо висвітлені у якості представників Харківської правничої школи. Серед таких, недостатньо висвітлених науковців є досить цікава особистість, професор римського права Карл-Вільгельм Фрідріхович фон Зелер (1861—1925).

Мета цієї доповіді описати основні етапи в житті Вільгельма Зелера та проаналізувати наскільки його науковий доробок представлений в науковій бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Карл-Вільгельм фон Зелер народився 18 березня 1861 року у Ризі у дворянській родині німецького (остзейського) походження. Середню освіту здобував у Ризькій гімназії, яку закінчив у 1881 році. Протягом 1882—1886 років навчався у Дерптському університеті (зараз Тартуський університет). Під час навчання вступив до *Fraternitas Rigensis* – студентське об'єднання університету, до якого входили представники дворянських сімей німецького походження. У 1885 році отримав золоту медаль за трактат «*Die Urkundenfälschung nach deutschem Recht*» («Підробка документів за німецьким правом»). У 1886 році закінчив навчання з присвоєнням ступеня кандидата університету і повернувся до Риги, де працював асистентом у місцевому магістраті. Наступного року, за пропозицією

Факультету права Дерптського університету, був відправлений у трирічну наукову командировку до Німеччини. Зелер навчався в інституті римського права Берлінського університету, де його вчителями були професори Дербург, Ек та Перніс. Повернувшись до Дерпту, Зелер захистив магістерську дисертацію «Zur Lehre von der Conventionalstrafe nach romischem Recht» («Про доктрину умовної неустойки за римським правом»). Влітку 1891 Зелер переїхав до Харкова і з 19 липня того ж року став працювати на посаді приват-доцента Імператорського Харківського університету. З 15 квітня 1895 року він виконував обов'язки екстраординарного професора по кафедрі римського права. Одночасно з роботою в університеті, Зелер працював над своєю докторською дисертацією — «Вчення про право спільної власності за римським правом». Дисертація була захищена в Університеті святого Володимира (Київ) і 17 березня 1896 року Зелер здобув науковий ступінь доктора римського права.

З 30 грудня 1896 року працював екстраординарним професором в Університеті святого Володимира, ставши заміною померлому професору Леоніду Казанцеву, наступного року обійняв посаду ординарного професора. Того ж 1897 року, Зелер у Стокгольмі одружився з Інґрід Гунхільд Ріккерт, яка була дочкою професора Упсальського університету. У 1901 році Зелер звільнився з університету за сімейними обставинами й переїхав до Берліну, де відкрив курси з римського права як приват-доцент Берлінського університету. Весною 1902 року він отримав посаду екстраординарного професора по кафедрі римського права та германського цивільного права. У 1912 році повернувся до Дерптського університету, де працював професором кафедри місцевого права, яке діяло в Ліфляндській, Естляндській та Курляндській губерніях. Восени 1913 року став почесним мировим суддею Юр'єво-Верського округу. Того ж року почав працювати на посаді професора римського права у Санкт-Петербурзькому університеті.

Першу світову війну Зелер зустрів у німецькому місті Гарц, де проходив курс лікування у місцевому санаторії. Був затриманий поліцією і лише 23 вересня отримав дозвіл повернутися до Російської імперії. Повернувшись до Петрограду, продовжив викладати у місцевому університеті. Однак в той час в державі були сильні антинімецькі настрої, а про Зелера ходили чутки, що під час роботи в Берліні він прийняв німецьке підданство. Вже після другої прочитаної лекції студенти влаштували демонстрацію, де вимагали відставки професора. Після того, як про це написали місцеві газети, протести стали посилюватися. Наприкінці 1915 року Зелер був відряджений до Томського університету, де читав курс римського права. У лютому 1917 року був заарештований за обвинувачення у шпіонажі на користь Німеччини. У квітні того ж року вийшов з тюрми та переїхав до Ростова, де працював адвокатом. Потім повернувся до Петрограду, де заробляв приватними уроками. У 1921 році отримав дозвіл виїхати до Естонії, та повернувся до викладацької роботи у Тартуському університеті, де читав курси римського права та естонську історію права. Помер Карл-Вільгельм фон Зелер 27 жовтня 1925 року у Дерпті. Остання його праця про систему римського приватного права не була опублікована під час його життя, рукопис дісталася його племіннику — доктору медицини Рудольфу Зелеру із Риги.

У науковій бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого зберігається кілька прижиттєвих видань робіт Вільгельма Зелера. Враховуючи їх вік, всі вони зберігаються у секторі рідкісних видань та дисертацій бібліотеки. Серед них обидві дисертації науковця. Магістерська дисертація «Zur Lehre von der Conventionalstrafe nach romischem Recht» опублікована у 1891 році в Галле німецькою мовою та докторська

дисертація «Вчення про право спільної власності за римським правом» опублікована 1895 року у Харкові російською мовою. Також у фондах наукової бібліотеки зберігається журнал «Вестник права», де у першому номері за 1900 рік була опублікована єдина відома наукова стаття Зелера в російській науковій періодиці — «Письменная форма договоров в проекте Гражданского Уложения».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зелер Карл-Вільгельм Фрідріхович / В. А. Короткий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-15896>
2. Гриценко, І. С. Юридичний факультет Університету Святого Володимира. 1834-1920 / І. С. Гриценко, В. А. Короткий ; ред. Ю. Г. Медюк. — Київ : Либідь, 2009. — 256 с.
3. Юридический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования. 1805–1905 / Под ред. М.П. Чубинского и Д.И. Багалея. Харьков. 1908
4. Leesment L. In memoriam Karl Wilhelm von Seeler // Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte: Romanistische Abteilung / Ed. by Kaiser W. / Schermaier M.J. / Thür G. Weimar, 1927. Vol. 47. S. 582 // De Gruyter.

Межевич Юрій Ігорович

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

факультет слідчої та детективної діяльності, 03-24-02

КОНСТИТУЦІЙНО ПРАВОВЕ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО РАБСТВО В США

Проблематика рабства у Сполучених Штатах Америки завжди була центральною у політичних та правових дискусіях. Від часу ухвалення Конституції 1787 року до затвердження Тринадцятої поправки у 1865 році ця тема залишалася джерелом конфліктів, які визначили майбутній шлях американського суспільства. У цій роботі розглядається процес еволюції конституційно-правових механізмів, що призвели до скасування рабства, а також аналізується їхній вплив на державний лад і соціальну структуру США.

1. Конституційне закріплення рабства та його легітимація (1787–1861 рр.)

- Особливості Конституції 1787 року:

Основний закон США не передбачав прямої заборони рабства. Навпаки, у тексті закріплювалися норми, що його підтримували. Наприклад, стаття IV, розділ 2, зобов'язувала повертати рабів-втікачів до їхніх господарів навіть за умови втечі до вільного штату.

- Компроміси між рабовласницькими та вільними штатами:

Три п'ятих правило: раби враховувалися як три п'ятих особи при підрахунку населення для представництва в Конгресі.

Міссурійський компроміс 1820 року: цей документ визначав географічну лінію, на північ від якої рабство заборонялося.